

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la Re-
dacţiunea şi Admini-
straţiunea Unirii.

în

Blaş.

Fóe bisericescă-politică.

Anul X.

Blaş 26 Septembre 1900.

Numărul 39.

Aniversarea S. Uniri.

(x). Măreţe, impunătoare, mişcătoare şi înălţătoare au fost sărbările ducentenare ale sfintei Uniri.

Au fost măreţe, pentru că cei mai distinşi fii ai bisericii noastre s'au adunat în Blaş, ca aici la centrul mitropoliei, sub boltele cutezate ale Templului Unirii, să multămescă lui Dumnezeu pentru marele dar al credinţii adevărate, de care înainte cu două veacuri pe părinţii lor i-a învrednicit. Şi dacă nici n'a fost extraordinar numărul celor veniţi la sărbări, totuşi putem constata, că toate părţile patriei locuite de fii ai bisericii noastre au fost reprezentate. Văzut-am într'adevăr reprezentat mănşul Bănat, şesurile întinse ale Tisei, văile romantice ale Maramureşului, piscurile umbróse ale munţilor Bihariei, văile Crişurilor, Sătmarul, Sălagiu, Bărgaele, Someşul, Câmpia-ardealului, valea Murăşului, Tėrnavele, ţara Bărsei şi a lui Negru Vodă, şi fiii Ineului cu drag şi-au dat mâna cu fiii Paringului şi a Retezatului.

Au fost impunătoare aceste sărbări pentru că la altarul, unde acum două veacuri abia un arhieru, supus şi acela superintendentului calvin, putea să se róge pentru istovitul său popor, acum şezut-au patru arhieru, cântând „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu“, pentru că mărire a dat poporului său, pentru că şi poporului românesc datu-ia loc de onóre „într'ale lumii ginte mari.“

Au fost mişcătoare sărbările sfintei Uniri. Ori dórá a rămas vre-un ochiú uscat, când la întrarea cea mare după „Fericiri“, a văzut cei patru arhieru, încunjuţaţi de 22 preoţi în ornate, cum ne provocaú „să ne închinăm şi să cădem la Christos!“ Ori când a văzut pe mitropolit vestind măririle Unirii de pe amvonul cel mare, avėnd înaintea sa obştea bisericii noastre? Ori când a rėsunat cântarea neintrecută a meşterului Murėşan: „nu trece cu vederea puţina mea suspinare?“ Ori când a văzut pe elevii sfintei Uniri, emulând întru a preamări pe Tatăl îndurării, pe Fiul adevărului şi pe Spiritul Unirii? Ori când a văzut şi auzit pe învăpăiatul arhieru al Lugoşului, elev vrednic şi el al şcolilor sfintei Uniri, aducėnd din un pept plin de dragostea lui Dumnezeu şi a neamului, aducėnd multămită mitropolitului în numele tuturor ce s'au adăpat din isvórele cristaline ale şcolilor din Blaş? Cine a rămas rece, cine atunci

nu s'a entusiasmat, cine atunci n'a făcut propus, de a trăi şi muri pentru sfinta Unire, acela e trist fiú al perzării. Dar de aceea nu au fost în Blaş, că nici nu puteau să fie. Lucruri imposibile natura nu nasce.

Şi au fost înălţătoare sărbările sfintei Uniri? Ori dórá a fost cineva, care n'a simţit o adăncă sguduitoră în totă fiinţa sa, când Venerabilul mitropolit la finea vorbirei sale, cu voce înecată în lacrimi, lacrimi de fericire, lacrimi de iubire, de recunoştinţă, a dat cetire scrisorii primite de la corifeul apostolilor, de la capul creştinătăţii, care şi El de pe înălţimea scaunului său s'a pogorit la noi, ca împreună cu noi să se bucure, ca în năcazurile noastre să ne spună un cuvint de mângăiere, să ne laude stătornicia noastră din trecut, să ne îndemne a fi neînfricaţi şi în viitor, şi să ne asigure de ocrotirea sa puternică.

El extraordinară importanţa scrisorii pontificie pentru noi şi pentru biserica noastră. Ea a dat sărbărilor noastre un lustru şi o splendóre, care le-a înălţat la un adevărat eveniment în istoria bisericii noastre.

Bine să ne însemnăm, că acesta e prima scrisóre ce Sfinţia Sa o adresază proprio motu şi direct bisericii noastre. Primit-am şi până acum scrisori, dar acelea erau date în numele Papei prin subalternii curiei. De astă dată este Sfinţia Sa însuşi, care El direct se îndreptă mitropolitului, şi prin dñsul episcopilor, şi prin dñşii tuturor fiilor bisericii noastre. Faptul acesta dovedesce, că Sfinţul Scaun recunoşce, afirmă şi susţine autonomia ierarchică şi independenţa bisericii noastre de cătră ori ce altă biserică.

În scrisóre Sfinţia Sa relevază individualitatea etnică a poporului nostru, reamintindu-se bunăvoinţa, ce Pontificii Romani pururea au dovedit-o faţă de „naţiunea“ noastră. Faptul acesta e dovadă, că Sfinţul Scaun respectază drepturile noastre etnice, şi este arvună, că nici când, între nici un fel de împrejurări nu va permite, ca biserica să fie folosită de mijloc pentru a ne desbrăca de caracterul nostru naţional.

N'am avut dreptate de a fi mândri de scrisórea acesta şi de a ne simţi înălţaţi la suflet cătră Dumnezeu, care de atăta cinste ne-a învrednicit?

Fie dar lăudată şi în etern binecuvintată memoria Părinţilor, cari între

multele restrişte ale vieţii, de o sărbătoare aşa de măreţá vrednici ne-au făcut.

Şi să lăudăm Pronia dumnezeescă, pentru că a întocmit ast fel lucrurile, ca noi, chiar noi cei de acum, să vedem, ceea ce alţii nenumăraţi a vedea ar fi dorit, să-i vedem gloria bisericii noastre şi gloriosul ei destin!

Sfintă Unire, binecuvintată să fii!

Unirea şi instrucţiunea tinerimei.

La anul 1700 românii din Transilvania şi Ungaria nu aveau nici o singură şcola, nu se pomenesce la ei nici un singur dascál. Tótă instrucţiunea se vede a fi stat într'aceea, că preoţii şi cântăreţii vor fi învăţaţi pe fii şi nepoţii săi a ceti în Psaltire şi alte cărţi bisericesci, — ca să-i pótă avea de succesori.

Dară instrucţiunea acesta fără îndoielă a fost tare mărginită. Vor fi fost şi preoţi de aceea, cari nu sciaú ceti, cum se cade; — era cântăreţi, cari plinesc întregă slujba, — fără să cunóscă o buche macar — sînt şi azi.

Biserica română, îndată ce s'a unit cu Roma, a îmbrăţişat cu căldură cauza instrucţiunii tinerimei şi s'a cugetat la procurarea mijlócelor, din cari se-i pótă prinde rostul.

Mitropolitul Atanasiú în anul 1701 a arătat la Curte, că Clerul dñsul în bătăile cu Turcii a prestat miliţiei împărătesci bucate, nutreţ ş. a. în valóre de 35.000 floreni unguresci şi a cerut restituirea acestei sume.

Banií acestia au fost destinaţi pentru ridicarea uncii şcole în Alba-Iulia, unde era pe atunci reşedinţa Mitropolitului.

Cei dintăiú 20—30 de ani s'au consumat în lupte grele, ce au bătuit Transilvania, din causă că reformaţii, unitarii, luteranii, o dată cu capul nu voiaú să se plece sub domnia casei habsburgice, şi ca să aibă ajutor în contra ei, aduseseră asupra ţării tótă furia şi urgia armelor turcesci.

Tot ei se stângineau să stărpescă şi biserica unită, pentru că într'insa vedeau crescėnd un razim puternic pentru domnia casei habsburgice.

Deci valmajela acestor lupte, nu a fost priinciosă pentru desvoltarea instrucţiunii în biserica noastră.

Dar biserica noastră a ţinut în vedere hotărirea sa de a înfiinţa şcole, şi după ce Turcii au fost depărtaţi, şi unirea ei cu biserica Romei a căştigat

stabilitate prin așezarea scaunului episcopesc la Blaș, s'a apucat de zidirea școlilor de aici.

Episcopul Ioan Inocențiu Klein a pus temeiul prin câștigarea Blașului, era succesorii săi s'au întrecut unii cu alții întru dezvoltarea școlilor înființate într'insul și ocrotirea tinerimei știuțioase.

Cu jertfe mari s'au ridicat primele școli din Blaș și s'au ridicat așa, în cât și acum după 150 de ani răspund pretensiunilor: sînt solide, largi, luminoase și sănătoase.

Apoi s'au apucat de „deschiderea învățăturilor și chivernisirea într'însele a celor lipsiți” cum zice episcopul Petru Pavel Aaron în edictul său de la 11 Octombrie 1754, prin care face cunoscută inaugurarea școlilor din Blaș.

Episcopul Aron s'a îngrijit, ca școlarii săraci și buni să fie ajutați cu pâine, fiertură, la început o dată pe zi, apoi de două ori. El a zidit o casă frumoasă anume pentru adăpostirea tinerimei știuțioase, care casă la anul 1758 era gata și stă până azi, acesta este zidirea cu etaj de la porța curții mitropolitane, — era la mórtea sa tot ce avea, a lăsat tinerimei știuțioase.

Episcopul Grigorie Maior a întemeiat beneficiul de pâine pentru 200 și mai bine școlari, — era mitropolitul Ioan Vancea a ridicat două internate: unul pentru 120 tineri, altul pentru 60 copile.

Nu este aci locul a spune în detaliu totă crescerea și sporirea institutelor de învățămînt din Blaș. Fie de ajuns a constata, că pe întindere de vre-o 10 jugere catastrale, unde odinioară se trierau bucatele lui M. Apafi, principele Transilvaniei, carele după tradițiune presenta mitropolitului român câinii săi, ca să-i boteze: astăzi cu fală se înalță deosebite școli române, întru cari peste 700 de tineri sug nectarul sciințelor și primesc educațiune religioasă-morală, în spiritul cel bun al părinților nostri.

Nu este aci locul a spune cu vorbe multe binele, ce au produs școlile acestea pentru românimea întregă, fiind ele în timp de peste o sută de ani singurul far românesc în totă Transilvania și Ungaria: este de ajuns a cita cuvintele lui *Eliad*, carele înainte de 1848 vizitând Blașul și școlile lui, când a ajuns înaintea școlilor, unde se propunea filosofia, și-a desvălit capul și a strigat: „de aici a răsărit sórele românilor”!

Ioan M. Moldovan.

Éca și rogarea unui mic gramatic, ca să fie ajutat de episcopul Aaron și rezoluțiunea primită de la acesta. (Cererea și rezoluțiunea sînt scrise cu cirile.)

Prea osfintite și prea luminate Dmne Dmne mie milostivu Stăpănu iproci.

Viindu și eu aice la scóelele mării tale meu datu Dzeu gându și pofta spre invetiatura latinesca pentru care lipsa și fiindu că sântu și departe șim este cu anevoe, a me puté chivernisi cu mare umilintia me rogu mării tale că se te milostivesci a me

primi și pre mine în numărulu celoru alalti în Șeminariumul mării tale.

A mării tale mai micu și plecatu f. în totă vreme și pururé rugatoriú pentru mării ta

Petrus ionaș m. p.

(Resoluțiune). Carii or încăpe acolo, trebuie se fie cu calculuș cu buna marturie și de bună nădejde, despre carele tóte va ave grije preacł. prefectu, 1 Novem. 1758.

P. Pavel.

Sărbătorile iubilare.

În sfârșit sărbătorile iubilare ale sf. Uniri au sosit.

Micul nostru oraș a început așa schimba fața. Cu neastîmpăr așteptam cu toții sosirea acelor, cari aveau să defie lustru acestor zile de neuitată aducere a mințe, cari să ridice măreția acestor sărbări aniversare prin fința lor de față. Cu dor așteptam cu toții sosirea iubiților nostri Arhieri.

Sosirea.

Cel dintăiú sosit a fost Preasf. Episcop al Lugoșului Ilustr. Sa *Dr. Dem. Radu*. Fiú al Ardealului, născut pe țermit bogății ai Murășului, crescut la izvorul nesecat de învățătură al școlilor din Blaș, Preasfinția Sa cu drag vine la noi și și cu mai multă dragoste îl așteptă și primesc aici toți. Sămbătă d. a. cu trenul de 2¹/₂ a sosit, fiind însoțit de *Dr. Iacob Radu* archiv. consist. La gară grăbiră înaintea Ill. Sale canonicii *Dr. Bunea* și *Dr. Hossu*. apoi *Dr. Marcu*, *Dr. Dăianu*, *Dr. Ratiú*, *A. C. Domșa* ș. a. Dl canonic *Dr. Bunea* îi adreséza un cald cuvînt de bineventare, după care mulțamind și suindu-se în trăsura se îndreptă spre locuința dlui canonic *Dr. Hossu*, unde fusese încuartirat.

Duminecă noptea spre Lună a sosit de la Orade Escel. Sa Episcopul *Pavel*, însoțit de o numărósă suită, domni și dame, preoți și civili.

Lună cu trenul de dimineță a sosit un mare număr de óspeți străini, din tóte părțile, pe unde își întinde aripile sale binefăcătoare Mitropolia de Alba-Iulia. Trenul de după amézi ne-au adus pe Escel. Sa Episcopul *Dr. Ioan Szabó* și Ill. Episcop al Ardealului contele *Majláth Gusztáv Károly*, însoțiti de delegații capitulelor și de alți preoți distinși. Un mare număr de Blășeni mersérá întru întimpinarea acestor óspeți ilustrii.

Și acum Blașul era fericit, el adunase între zidurile sale pe toți Venerabili capł ai acestor sfințe Mitropolii, pe toți trimiși capitulelor, pe toți membrii distinși ai preoțiimei înalte, adunase pe toți fii săi, sosiți de pe depărtate țințuri, pentru ca cu o inimă și cu o simțire să aducă mulțumită Proniei dumnezeesci, cari de două veacuri a păzit biserica noastră și a ridicat-o la înălțimea culturii și sciinții, de unde cu drag își întinde brațele sale spre toți aceia, cari grăbese spre sinul ei iubit.

Conductul cu torțe.

Începutul solemn al sărbărilor s'a făcut prin conductul cu torțe și iluminarea orașului Blaș, acest stătornic reprezentant al Unirii, care ei are a-și mulțumi întregă esistență. Și ce potrivită simbolisare a devenit conductul și iluminarea!

S'a lăsat încet séră peste văile *Terna-velor*, ce-și dau mânia de surorí, în semn de Unire. O sară lină de tómnă, cu cer senin și instelat, cu blândă recóre dulce, și cu tot farmecul obișnuit al serilor de tómnă atât de mult cântate de poeți.

Ceva neplăcut era totuși și în această frumoasă sară. Era întunec! Întunec, cum era pe vremurile triste în mijlocul poporului nostru asuprit. Și întunerecul e neplăcut chiar și în frumoșele sări de tómnă. Dar n'a ținut mult întunerecul. S'au dat signale cu tréscnurile din piața lui *Inocențiu Clain*. Și la semnul dat izvóre de lumină începură a răsări ici cólea, în tocmal cum la sárutul de mamă al *Romei* lumină a început a se revérsa peste nația noastră cea renăscută acum 200 ani . . .

Încetul cu încetul lumina creșcea. Piața începea a se zări din noú. Resăria, din întunec întreg orașul, în tocmal cum a resărit pe rînd la stăruința martirului arhieriú, întemeietorul său. Rîuri de lumină se porniau din izvóre și în curind o mare de lumină inundă orașelul, cel cu mare nume. Stelele pe ceriú păreau că să retrag cu modestie în fața acestei lumini intensive.

Catedrala domina întreg jurul. Se va fi vécú de sigur de la mare distanță cum răspândește rîul său de raze. Ca un luceafér era ea printre cele alalte zidiri iluminate.

Pe frontispiciul mării al catedralei trei figuri uriașe se zăreau în mijlocul luminei, transparente, radióse, cari te transpuu într'o înaltă lume de idei.

Ți-se părea, ca părintele creștinătății, Leon al XIII., cel cu nume mare, a venit să práznuiescă cu noi marele aniversar. Bland, radios, spiritualizat ca o figură din ceea lume, el pare ca binecuvîntă mulțimea din piața, Blașul întreg și românimea tótă. Și pare că auđi ruga lui:

Dómne, Dómne, caută din ceriú și vezi și cercetéză via acésta, care a zidit'o drépta Ta.

„*Lumen de Coelo*”, pare că a descins din înălțimi, ca să ne vadă și să ne binecuvînte în presara zilei ce ne va deschide un nou secol de unire cu Roma, un nou veac de concordie și legătură sfință cu scaunul lui Petru, stánca bisericii, scutul și tária noastră, nădejdea străbunilor și mângăierea nepoților. *Lumen de coelo* a resărit pe orizontul nostru

Coborí în jos Luceafér bland
Alunecând pe o rază
Pétrunde în suflet și în gând

Și viața-mi luminezá! . . .

În jurul figurei bunului părinte, la aceea-și înălțime, planéză în foc și lumină figura lui *Atanasie*, nemuritorul Păstor, care a cutezat să spargă ghiata ce s'a pus între maică și fica ei, care a cutezat să dărime zidul despărțitor. durat de réutatea și ura perfidiei grecesci . . .

Ér de cea parte se ridica la aceea-și înălțime luminoasă figură a urmașului vrednic: *Victor*, cel cu nume prorocitor de învingere asupra tuturor primejdiilor și dușmanilor amenințători.

Frumos iluminate sînt instituturile din jurul mănăstirei: *Seminariumul teologic*, cu multele sale ferești revarsă blândă și clară lumină: *lumina lui Christos*, care luminezá tuturor. Asemenea frumos luminate sînt gimnasiul, internatul de fetițe, casa societății de Consum, și altele.

„Consumul” scóte în lumină două devise naționale, care nu se pot releva îndestul, pentru ca toți să fie luminați de adevérul lor:

1. *Uniți să fim în cugete
Uniți în Dumnezeú!*

(E cuvîntul lui Alexandri), și

2. *Prin unire la putere și mărire!*

Înaintând pe rîndul „Consumului” privirile ni-se opresc la „casa centrală arhidiocesana”, care este drept față în față cu mănăstirea. Cele două mari ferești sînt

artistic iluminate prin transparenți. Aci se scot la lumină cu gingășie momentele serbării:

1700	1900
Mitropolitul <i>Atanasie.</i>	Mitropolitul <i>Victor.</i>

Și aceste nume incununate deasupra cu insigniile de arhierie, ér din jos îmbrăcate în lauri și frunze de stejariu, jócă în colorile tricolorului național. Va să zică lumina ce se revărsă în isvóre de atâtea colori ne vorbeac un limbaj forte elocuent și poetic colorat.

De alt fel nu veđi în totă piața o singură casă unde să nu resară flori de lumină în ferestri. Chiar și străinul de alt neam și altă lege, aű ținut să serbeze cu Blașul de astă dată, bine simțind, că serbarea acésta e serbarea luminei și a unirei în cugete și în Dumnezeu.

Și pe cum e în piață, așa e pe tóte stradele. Până și în așa numita „republică” sau „strada Unirii”, care a resărit în ultimii 2 ani de alungul căii ferate pe partea din colo, îndigitând direcțiunea Blașului nou, chiar și aci, în partea cea fără sgomot, resar lumină prin ferestri vestind de serbătore.

Semnalele cu treascuri se repetesc din când în când și echouri lungi se întind pe văile Târnavelor. În fine la órele 7 clopotele catedralei intonează un puternic imn undulant, plin de tărie petrundătoare. Pare că e rugăciunea universului către Creatorul său.

La acest semnal solemn din capetul cel mai din jos al orașului se pornește conductul cu torțe. Trei sute de facle ard acum în mâinile a trei sute de tineri, elevi ai Blașului, cetățeni de aci, și din totă mitropolia, meseriași și țeran. Capela națională din Bratel, intonează Marșul lui Mihai, și cei trei sute de tineri se însiră în două colone pe strada cea lungă. Sînt două șirguri mândre, cari înainteză mareț, vărsînd lumină în urma lor.

Conductul percurge strada cea lungă care ofere un aspect admirabil. Pare că vine un mare beliduce ca să între triumfalnic în piața Blașului. Musica cîntă, tinerii aclamează, publicul răspunde cu urale și clopotele catedralei redundă larg cu glasul lor plin peste întregă valea. E așa de solemn și de petrunzător momentul.

Dar o adevărată emoțiune cuprinde pe toți când conductul ajunge în piață. Totă piața Blașului care la 1848 a cuprins mile de Români din întreg Ardealul, este în lumină, și plină de sgomot, de cântecul pios al clopotelor, de acordurile triumfalnice ale muzicii și de isbucnitórele urale, ale celor cari sînt răpiți și ei de tabloul ce singur îl fac.

După ce aű dat rotă pieței, purtătorii de facle se îndreptă spre castelul mitropolitan, aclamând necontentit pe Mitropolitul și pe Archierei.

Omaj Archiereilor.

La pórtă castelului este improvisată o mare estradă infrumșetată cu covóre. Aci așteptă Mitropolitul, însoțit de toți Episcopii: Escel. Sa Mihail Pavel, Escel. Sa Dr Ioan Szabo și Il. Sa Dr Radu. E aci și episcopul Albei-Iulie contele Majláth, și în jur o mare asistență de canonic și prelați — Totă strada e indesuită de lume, și de abia conductul își póte face loc ca să se însire în ordine.

Musica încetéză E liniște, conturbată numai de murmurul înădușit al publicului. Sînt solemne clipite.

Pe tribuna așezată în fața Archiereilor se ridică falnic un bărbat înalt și voinic. Mândru își rotește privirea sa în jur, și răpit de solemnitatea momentului începe un discurs superb, care ne electrizează pe toți.

În semiumbra brăzdată de fășii luminoase pare că ne aflăm pe scena unui cinematograf și oratorul mălestru descriind poetic ne profecteză înaintea ochilor scene mărețe din istoria neamului . . .

Vedem șirégul mândrelor colonii traiane înaintând sub conducerea superbelor acvile romane spre orient . . .

Vedem cum trec entropitoare hórdele barbare, năvălind din Asia și nimicind tot ce le pică în cale . . .

Plantațiunea Romii e sguduită în temelii, aprópe nimicită.

Dar când pericolul era mai mare Dumnezeu își aduce aminte de neamul românesc și îl chiamă la sine cu dragoste și bunătate.

Cetitorii nostri cunosc deja eselența cuvîntare a d-lui Pop, am comunicat-o în numărul festiv.

La cuvîntul avîntat al d-lui Dr Pop a răspuns I. P. Sa Mitropolitul Victor.

Eselența Sa a relevat în vorbirea sa motivele bucuriei de care sînt cuprinși toți cu acest prilej. A accentuat că religiuinea este elementul nutrit al virtuții de a conserva însușirile cele bune, obiceiurile și tradițiunile părinților. A scos la iveală meritul unirii noastre cu Roma, și într'un limbaj verde poporal a făcut istoricul acestui mare act arătând în ce și în cât ne-am legat cu Biserica Romii și cu casa domnitóre de Habsburg.

Sfînta unire, zicea Mitropolitul Mihályi, prin renouirea credinții, a fost un puternic moment pentru renașterea poporului român. Acéstă legătură cu sfînta cetate a Romii n'a fost un act dictat de interese materiale ci act purees din credință, din convingerea dictată de vechea legătură cu cetatea neamului nostru. Drept aceea într'un punct al acelei sfînte legături cu Roma din 7 Oct. 1698 se zice, că părinții aceluși sinod de bunăvoie renouesc legătura de credință cu Roma și în urmarea acestei legături . . . poporul român desmoștenit de drepturi, constrîns să plătescă zăciuală confesiilor dominante, s'a făcut părtaș de tóte acele privilegii pe cari le aveau credincioșii bisericii rom.-catolice. În urma acesteia poporul scăpat din greutatea întunerecului a văđut revărsându-se asupra lui lumină cerescă.

Cu voce înaltă Esc. Sa încheie aclamând pe Papa, pe Împératul-Rege și poporul românesc.

Nesfîrșite urale răspund la aclamările bunului Archiereu. Musica întónă apoi de nou marșul ca conductul să se retragă spre piață. În momentul acela înse o nouă figură apare la tribună. Este un tiner universitar român, dl *Ioan Giurgiu*, de la universitatea din Cluj. Vorbește în numele întregii tinerimi universitare române fără deosebire de confesiune. După o poetică și avîntată introducere face elogiul frumoșe marelui act al unirii, care ne-a scos de la întunec la lumină, din amorțală la viață și din servitute la demnitatea de om, cetățan și creștin.

Se închina providenții divine pentru că ne-a condus la acest paș, reunindu-ne cu Roma, mama noastră, isvorul luminei și a progresului. Intonează un adevărat imn de laudă lui D-zeu, strigând: Osana! Osana Celui dintru înălțime, și admirând bunătatea lui.

În sfîrșit aclamează pe Archierei.

După acest discurs, cam prea lung pentru acest prilej, dar nu lipsit de idei originale, musica a început de nou marșul, și conductul s'a pornit spre piață aclamând *Blașul și Unirea*. Percurgînd strada otelului conductul a eșit pe strada lungă, întors pe strada cea mică ear în piață, faclele s'aű așezat în două mari grămeđi și în jurul flacărilor s'aű încins o mândră și frumoșă horă.

Luminele s'aű stîns, rînd pe rînd; faclele s'aű topit într'o mare bobotae, tréscurile aű amuțit și istoricul orașel și-a reluat tradiționala sa liniște.

Sara de cunoștință.

La Hotelul *Univers* înse a început érași sgomot mai mare ca de obicei. Aci s'a strîns un public mai mare. Cei mai mulți aű rémas pe la cuartirele lor, mai ales membrii sinodului provincial.

Printre cei de față erau óspeți aleși sosiți la Blaș, nu chemați prin act oficios ci îndemnați numai de șópta sufletului lor, mânați de dorul de a vedea Blașul, de a vedea biserica noastră serbătorind și de a participa cu trup și suflet la acésta mare serbătore bisericească națională. Erau mai ales bărbați independenți, preoți și mireni dar mai ales preoți și erau reprezentate mai tóte colturile pămîntului locuit de Români. Din Ugocia, de la isvórele Tisei, ea și din Bánat, de la colțul Dunării, ea și de pe Olt, de lângă Brașov, de pe Murész, din Câmpie și Secuime. Erau Gherleni, Orădeni și Lugojeni, Ungureni și Bănățeni, Ardeleni Crișeni și Maramureșeni!

Rar s'aű mai văzut întruniri așa de interesante. Se deosebia în sală o masă, la care se întâlniseră toți colegii de școlă, unii cu soțiile lor. Sînt două grupuri, maturisanții din 1898, și cei din 1891. Câte vor fi povestit ei revăđându-se după 9—12 ani, ușor ne putem închipui.

Buna dispoziție creștea din ce în ce. Se încep toaste. Apostoli de la margini salută metropola, salută *Blașul*, sórele nostru, care ne încălzește, neluminéză. Se închină pentru toți și pentru tóte, chiar și pentru *redactori*.

Și așa, între vorbe bune și câte un páhar de prietinie și veselie sara de cunoștință — închinată sfîntei Unirii s'a cam lungit pân la mez-de-nopte.

5/18 Septembre.

Fi binecuvîntată mărită și sfîntă zi! Tu ne readuci în minte ceea ce strămoșii nostri aű făcut înainte cu 200 ani; un trecut de suferințe ne povestesc tu, cărora înse prin tine capet s'a pus. Înaintea ta nóptea sclăviei sufletesci și trupesci ținea sub cruda-i stăpânire neamul nostru, omorînd în el ori ce pornire spre înaintare, ér tu, cu razele culturii pornite de la Roma, împraștiat'ai întunecimea, rupt'ai lanțurile sclăviei și arătat'ai Românilor ținta spre care să-și îndrepte privirea și pașii, adusule-ai a minte de timpul de glorie și mărire a gîntei latine și aprins'ai în pepturile lor schinteia aprópe stînsă după fapte mari. Numai de la tine poporul nostru a mai rénceput a trăi, alt cum mort era să fie, pierdut în privința politică și religioasă. Mărită să fi și binecuvîntată sfîntă zi!

Azi când piața și stradele Blașului pline sînt de óspeți, de străini, veniți să serbătorească amintirea acestei neuitate zile, un sóre plin de splendóre străluce asupra istoricului oraș, făcînd un cadru de aur aceluși tablou deșteptător de sentimente dătătoare de viață.

Cine ar putea să ordoneze aceea bogăție de gândiri și de sentimente, cari se deșteptă în peptul nostru și a fie căru român cu inimă curată în acésta zi atât de memorabilă, când ilustrii Archierei ai bisericii nostri adunatu-s'aű la centrul Mitropoliei să prăsnuiescă a doua sută aniversare a unirii noastre cu Roma?

Sunete de treascuri vestesc din zori de ziuă serbătore de azi, un drum de ierbă verde, împrejmuit de améndouă părțile cu ramuri verđi, duce de la catedrală la reședința mitropolitană.

La 8 óre dim. se dá semnalul începerii sfîntei liturgii. De abia se deschid ușile bisericii și publicul năvălesce în lăuntru. La 8½ óre preoțimea plécă după archierei. În scurt se reîntórece în sunet de clopote, cîntări și aclamații.

În frunte merge un lector cu crucea mitropolitană, asistat de doi acoliti cu luminile aprinse. După aceea teologii seminarioali 2 cu 2 — preoții prezenți, apoi canonicii și teologii Sinodului, după aceea notarii și secretarii Sinodului, urmații de protonotarii Sinodului și superioriul mănăstirei sf. Treimi, și deputații capitlului de la Alba-Iulia. Diaconii cu dicherion și tricherion și cu cădelnițe. Capitlul mitropolitan în corpore îmbrăcat în ornate sacre, peoții cari concelebră s. liturgia. Episcopii în mandia și camilafcă, însoțiți de III. Sa Episcopul Majláth, în urmă Mitropolitul cu crucea în mână.

Întrând în biserică corul cântă „Împărate cerurilor“. Episc. Majláth ocupă scaunul episcopesc, ér canonicii scaunele canonicali.

Biserica curățită și renovată are o aparință sərbătorească. Razele de soare o umplu de lumină și zeci de lumini ard prin sfeșnice. Fumul de tămâie se înalță spre înălțime. Pân ce Archiereii își fac rugăciunile, ochii tuturor sînt atrași în două direcții.

Pe perețele din dreapta, imediat lângă tronul mitropolitan, e tabla de marmură, așezată în părete la ordinul sinodului arhidiecezan. Inscricția de aur pe fond negru, apare așa de bine, cât se pôte ceti de departe. Textul classic și lapidar impune tuturor. El e o reînnoire a legăturii de acum 200 ani făcută cu biserica Romei vechi și susținută cu dragoste și credință și întărită cu pecetea nenumeratelor suferințe. La cetirea acestei inscripții te simți reînnoit. Simți că sufletul ți-se umple de mângăiere, sciindu-te în legătură cu scaunul fericitului Petru și simți cum prin vinele-ți aprópe moleșite prin atâtea desiluzii, de care a avut parte neamul nostru, străbate un nou curent de curaj și îmbărbătare avënd scutul marelui Dumnezeu.

Ceea ce mai atrage luarea a minte e un splendid covor țesut de femeile Maramureșane și așezat acum pe zidul corului celui mare, față în față cu iconostasul.

Nu cred, că a fost cineva care privind acest covor să nu fi rămas frapat de ceea ce pôte face femeia țaranului român.

Covorul e lung de 7 și lat de 5-30 m. e din lână de oi și a fost țesut de 12 femei maramureșene sub conducerea inteligentei și drăgălașei domnișore Sofia Mihályi, fca dlui deputat Petru Mihályi. El represintă o cetate cu ziduri mari, pe lângă care curg trei râuri. De asupra cetății stă un vultur uriaș cu aripile întinse. Desemnul a fost făcut de dl prof. Szmigelski, ér țesătura e așa de măiestrit și admirabil executată, cât nici nu-ți vine să cređi că așa ceva pôte să fie făcut cu răsboiul. Varietatea aceea de colorii, feliuritele figurii din desen, cadrul, cetatea cu zidurile ei, cele trei râuri, dar mai ales uriașul vultur sînt de o asemănare nimitóre.

Cu vină plăcere au privit cu toții această lucrare artistică, conglăsuind în a aduce laude domnișorei Mihályi și țesătorelor dibace.

Covorul, care la ori ce esoposiție ar fi câștigat unul din întâiele premii, va fi spus câțva timp în Siget, spre a fi admirat și de străini și apoi retrimis la Blaș, dăruiit fiind bisericii catedrale.

Ne grăbim și noi a aduce tributul nostru de admirațiune măiestrii neîntrecute a femeilor române maramureșene.

Sta liturgie în această zi a fost servită de 16 preoți și 4 archierei, asistați de 2 preoți-diaconi și 10 clerici. A fost o slujbă dumnezească cum rar se dá omului să vadă.

Evangelia zilei de azi a fost de un cuprins semnificativ. Era de la Matei XXIII 37 și povestea admonierile ce Fiul lui Dumnezeu făcea Cărturarilor fățarnici, cari vreau să înșele pe toți. A răsunit așa de profund cuvîntul Scripturii: „Ierusalime, Ierusalime . . . , de câte ori am vrut să adun fiii tîi, în ce chip adună găina puilor așii sub aripă . . . și nu ai vrut!“ Se părea o voce din alte lumi adresată ne-

mului românesc. O, de ar asculta-o aceea, căroră le sună! . . .

După cetirea sfintei Evangelii Esc. Sa Mitropolitul Victor a rostit de pe tron cuvîntul fesiv, care a fost ascultat cu încordată atențiune. Apoi a cetit însuși în l. latină scrisoarea Sf. Sale a Papei, ér Dl canonic Dr Hossu, în traducere românească.

Reproducem această scrisoară atât de prețioasă pentru însemnătatea-i istorică și din motivul, că în numărul trecut s'a străcurat în grabă câteva erori.

Venerabili Fratri

Victori

Archiepiscopo Alba-Iuliens. et Fagarasiens.

Leo P. P. XIII.

Venerabilis Frater salutem et Apostolicam benedictionem.

Merito quidem te gregemque tuum percipere laetitiam videmus ob saeculum alterum proxime implendum ex quo maiores vestri cum Romana Sede inivere concordiam. Nam tum ipsum factum coniunctionis vestrae Nobiscum, tum singularis constantia qua toto superiore tempore in voluntate dataque fide gens vestra permansit, benignissime vobiscum egisse Deum ostendit portenditque in posterum acturum. — Opportune autem, ad communem augendam incuaditatem, benevolentiam commemoratis, qua Romani Pontifices nationem vestram ingiter sunt prosecuti. Etenim ab Inocentio XIII ad Nos usque, nunquam profecto est desitum, uti benefacta in vos cumulare, ita experiri omnia quae vestrae Ecclesiae splendori et utilitate forent. Auctae Episcoporum sedes: adprobatae Synodi: Fagarasiensis civitas archiepiscopali honore donata: alumnis de gente vestra locus in Urbaniano Collegio datus. Pergite igitur in Romanae Sedis tutela esse, et quam proxime celebritatem habituri estis ita vos confirmet, ut de Rumenorum populo id semper praedicetur, quod Apostolicus Nuntius anno MDCCCLXVIII ad Decessorem Nostrum perscribat: Eum nempe catholici dogmatis esse retinentissimum et Romanae Cathedrae amatissimum. Id vero ut cedat, addatur laetitiae vestrae Apostolica benedictio, quam auspiciem divinum munerum Rumenis catholicis universis paterno affectu impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die VIII. Augusti anno MCM. Pontificatus nostri vicessimo tertio.

Leo P. P. XIII.

În românește:

Venerabilului Frate

Victor

Archiepiscop de Alba-Iulia și Făgăraș.

Leo P. P. XIII.

Venerabilului Frate salutem și binecuvîntare Apostolică.

Îndreptățită aflăm bucuria Ta și a turmei tale pentru apropiata împlinire a seculului al II. de când Părinții vostri au închiat Unirea cu Scaunul Romei. De ore ce atât faptul însuși al uniunii Vostre cu Noi, cât și deosebita statornicie din tot timpul trecut în propusul și în credința jurată a ginții vostre, dovedește, că îndurare a făcut Dumnezeu cu voi și prevestește, că tot acesta o va face El și în viitor. Ér ca bucuria generală să fie și mai mare, cu drept cuvînt reamintiți bunăvoința ce pururea au arătat-o pontificii romani față de națiunea voastră. Și într'adevăr, de la Inocențiu XIII până la Noi, ei nici o dată n'au încetat a vă întinde mulțime de binefaceri, pe cum și a încerca toate ce ar fi spre strălucirea și folosul bisericii vostre. Înmulțitui-s'au scaunele episcopesci: întăritui-s'au Sinódele: împodobitui-s'a Scaunul Făgărașului cu demnitătea de Mitropolie. filor neamului nostru datu-s'au loc în Colegiul Urbanian. Stăruiți așa dar

a Vă ocroti și în viitor sub scutul Scaunului Roman, ér sərbătoreea ce în curund o veți ținea, așa se vă întărescă pe voi, în cât de pururea cu laudă să se vestescă despre Poporul Român aceea ce Nuntii Apostolice scria Predecesorului nostru în anul MDCCCLXVIII: Acest popor ține forțe la credința catolică și mult iubese Catedra Romană. Ér pentru împlinirea acestora adangă-se la bucuria voastră binecuvîntarea Noastră Apostolică, care drept arună a darurilor dumnezeesci, cu părintescă dragoste o împărtășim tuturor Românilor catolici.

Dat în Roma la S. Petru în VIII August anul MCM. al Pontificatului Nostru anul al douăzeci și treilea.

La urmă a împărtășit binecuvîntarea Pontificelui, pe care toți cei de față au primit-o în genuchi. Între vii aclamări și urale Escelenția Sa scoboră treptele tronului și continuă sta liturgie.

Sintem în plăcuta poziție de a putea publica în întregime cuvîntarea Esc. Sale, nu schițăm decî nimic din cuprinsul ei.

Ce se ține de cântările bisericesci ele au ridicat și mai mult solemnitatea acestei zile. Escelentul chor al valorosului nostru profesor de musică, s'au ținut și de astă dată la nivelul sêu înalt. Culmea cântărilor bisericesci a fost neîntrecutul cuminecar „Ochiul inimii mele“, unde trei choruri de peste 100 persoane se întreceau în frumoșele și melodișele accente ale minunatei compoziții. Fie care cuvînt a textului își are esprimarea în cântare în un ast fel de chip admirabil, cât una fără de cealaltă nu se pot par'că închipui. Și așa cred, că nu esagerez când clasez această compoziție ca cea mai escelentă cântare bisericescă originală. Esecutarea acestei priceșne a răpit sufletele ascultătorilor și a umplut inima fie căruia cu adevărată evlavie. Laudă dlui conducător și componist și onore cântăreților lui.

La 11^{1/2} procesiunea se îndreptă érăși spre curtea mitropolitană în aceeași ordine, ca la început. Tinerimea studiosă înșiruită de la catedrală până la reședință, și mulțimea publicului adunat, aclamă viu pe Archierei.

Prânzul la Curte.

La órele 1. Escel. Sa Mitropolitul a întrunit la masa sa cam 60 persoane: Archierei, membrii sinodali și unii inteligenți cari au luat parte la aceste sərbări. Dintre persoanele oficióse erau de față vicecomitele Csató, protopretorul și subjuđele din loc.

Un tablou frumos se desvêlia înaintea ochilor: reverenđii roșii și violete, se mestecau pintre talarele negre, încinse cu brîu roșu ori împodobite cu palii lungi roși sau violete pintre cari apareau ici colo fracul ori redingota négră a cuiarui civil. Preoți cu fața rasă se perdeau printre chipurile celor cu barbe orientali, ori încărunțite de ani și grigi.

Primul toast la această masă veselă l'a ridicat Mitropolitul în limba latină pentru Sînția Sa Pontificele și în limba românească pentru Împératul-Rege Francisc Iosif. Escel. sa a pomenit de multele binefaceri, pe cari le-a avut biserica de la acestea două capete încoronate.

A închinat apoi Escel. Sa Pavel pentru Mitropolitul Victor, capul iubit al Provinciî Mitropolitane, dorindu-i de la Dumnezeu încă mulți ani, ca să conducă biserica unită cu aceeași înțelepciune ca și în trecut.

Escel. Sa Episcop Szabo toastéză în limba magiară pentru guvern și Escel. Sa Mitropolitul în aceeași limbă pentru ilustrul Episcop al Ardealului contele Majláth. Ovațiunile la adresa tinerului episcop se păreau nesfîrșite. De abia într'un târziu făcându-se linisce pôte să ridice păbarul în sănătatea Mitropolitului și Archiereilor. Cuvintele sale curgeau lin și cu gravitate. Spune de dragostea cu care a grăbit să vină la Blaș spre a lua parte la sərbările iubilare. Prin unire nu ne-am apropiat numai în privința

religioasă. ei s'au strîns și mai mult legătura de frați spre a lucra în armonie și bună înțelegere spre consolidarea statului Sf. Ștefan, care ne este patrie comună. Ovațiunile de la început, reîncep și să continue cu entuziasm.

Se ridică apoi învâpăiatul Episcop Dr. Radu, și într'un lung discurs își arată admirațiunea sa pentru viața bogată de fapte umanitare a Escel. Sale Episcopului Pavel. În focul discursului III. Sa își le capușul de pe cap și l' pune în semn de închinare înaintea Escel. Sale Pavel, care ședează în față cu dînsul.

A spus un vechi cronicar, zice între altele vorbitorul, că nu vremile sînt sub om, ci bietul om sub vremi. Și Escel. Ta ai dat de minciună aceste vorbe, căci de când ești în fruntea dieceșei de Orade, ai făcut atâtea lucruri mărețe, cum nîme altul în vremi îndelungate. Să te țină Dumnezeu încă multă vreme, ca să-ți poți duce la îndeplinire toate planurile mărețe ce le ai.

Urarele nesfîrșite acoper ultimele cuvinte pline de foc ale Episcopului de la Lugos.

Mai toastăză dl canonic Bunea pentru Episcopii Szabo și Radu, și dl. canonic Dr. Hossu, pentru vice comitele Csato. Răspunzînd vice comitele mulțămesc și închină pentru Archierei.

După aceste masa se ridică și Episc. Majláth se gată de drum. Până la satul Crăciunel e însoțit de Episc. Radu, canonicul Dr Hossu, redactorul nostru și Ioan Maior prov. domin.

Prânzul la Seminar.

Pentru toți onorații, cari n'au mai putut fi invitați la masa mitropolitului în curte, s'a dat prânz tot din munificența Esc. Sale la Seminar. Masa, mare cât numai se putea, s'a întins în refectorul Seminarului. Erau cam 120—150 persoane, în frunte cu Rev. Bas. Rațiu rector seminarial.

Firește că și aici s'au ridicat mai multe toast, oficiose și neoficiose, care de care mai avîntate și mai frumoase.

Rectorul B. Rațiu, salutînd oșpeții, cari au alergat din toate părțile provinciei mitropolitane, ca să serbeze aniversarul ducentenar al Unirii, închină pentru corul archiereilor, în frunte cu Mitropolitul Mihályi de Apsa.

Protopopul Hătegun, din Dêrgea, închină pentru Esc. Sa și pentru Rectorul seminarului Revs. B. Rațiu.

Păr. Constantin Lucaci, paroch în Iojib, diec. Gherli ține un avîntat toast întru preamărirea Unirii. A dorit cu dor să vadă Roma, și a vîzuit-o. Uimire la cuprins vîzînd că pe vîrfurile columnii lui Traian, în Roma este statuia stului Petru.

Etă simbolul Unirii noastre esclama oratorul, și făcînd elogii căldurose străbunilor, cari ne-au readus la mama noastră Roma, închină pentru dragostea între frați, ca să putem continua cu succes opera străbunilor de acum 200 ani.

Vas. Podóbă, directorul Economului în Cluj, arată importanța Unirii pe toate terenele vieții, și urîză ca Unirea și bunăînțelegerea — de care atîta lipsă avem — să revină în sinul poporului nostru, mai ales în mijlocul societății române de la orașe.

Prof. Aron Deac închină pentru clerul din provincia mitropolitană, care muncește cu zel în via Domnului.

Păr. Moise Brumboi toastăză pentru profesori.

Prof. Dr Ioan Sâmpălean mulțămesc în numele profesorilor și celebrează memoria marelui Inocențiu Clain, pe care îl propune de model tuturor.

La dorința generală ia cuvîntul d-l Dr E. Dăianu, noul profesor al facultății teologice, și prin un larg și frumos discurs ridică spiritele la considerațiuni mai înalte. Sîntem în pragul vîlcului al treilea al Unirii, al 20-lea al erei creștine. Se cuvine să ne ridicăm la înălțimea unui secol. Se ne dăm

samă ce a fost unirea, și cu ce program intrăm în veacul al III-lea al ei. Ca act providențial unirea o înțelegem tot mai bine, din ce înaintăm în timp, ca și concepțiunile geniale ale poezilor; de abia generațiunilor mai târziu li se relevăză întregul și adevăratul lor înțeles.

Astăzi privim unirea, nu ca un paș spre favoruri materiale și câștigarea de drepturi, ci ca o intimă legătură de iubire și concordie, între noi și mama Romă. Azi simțim pe deplin însemnătatea sfîntei Uniri. Ea este mândria noastră. Dar ea ne impune și datorințe mari în mijlocul neamului, și să nu ne tot mândrim cu faptele din trecut ale antecesorilor. ci se căutăm a lucra ca să lăsăm și noi urmașilor fapte, cum ne-au lăsat antecesorii.

Propune oratorul spre meditare ideea: cum ne aflăm, în pragul veacului al 3-lea și cu ce program intrăm în el.

Dr Al. Pop, medic în Blaș, amintește ca un punct de program pentru viitor: constituționalism în biserică, pentru ca și laicii să aibă loc și rol în afacerile bisericășii.

Mai toastăză dl. Ioan Prodan, raportor al Tribunii, și apoi masa se ridică la 4 ore.

Concertul.

Deja înainte de 7, pe când era statorit începutul concertului, marea sală de gimnastică era plină de un public ales. Toți membri sinodali a fară de Esc. Sa Episcopul Szabo, care era bolnav, la orele 7¹/₄ erau prezenți. Întrarea lor în sală a fost împinată de viile aclamațiuni ale numerosului public. În dată după ce ilustrii Archierei au ocupat locurile destinate lor, distinsul nostru profesor de muzică su pedestalu în unanime aclamațiuni și vii aplaudat de cei prezenți. Se începu frumosul și greul oratoriu *Elie* de Mendelssohn. Atențiunea tuturor era încordată și armonioșele accente ale cântării erau urmărite cu vii interes. Bravul și disciplinatul chor au știut să se achite de greaua problemă cu o acurateță și nuanșare, care a stors admirațiunea publicului, și a nume motivul principal a fost scos ast fel, că greaua „fugă“ din această cap de operă a lui Mendelssohn a fost executată ast fel, că n'a mai lăsat nimic de dorit. Și dacă ar fi să dorim ceva, e ca să avem dosebită plăcere de a auzi odată acest escelent oratoriu în totă întregimea sa. Pricepem că dorința noastră este pôte greă de împlinit, după ce în Blaș nu e nici reuniune de cântări și prof. Mureșan nu dispune de cântăreți permanenți, ci numai de ocașie, cu toate acestea ne place să credem, că Dsa nu va întârzia multă vreme a face destul acestelor dorințe.

Punctul al doilea a fost declamarea „imnului religios“ de cătră dș. *Elisa Bodocan*. Și de data asta dșora declamatore n'a lăsat nimic de dorit prin voce și predare.

„Serenada“, noua compoziție a inibitului nostru prof. de muzică, a fost executată de dna *Albertoni* dñi *Dr. Solomon* și *Aur. Popovici*. Întreșătura melodiei acestui terzet este atât de plină de armonie, încât pareă veți trecîndu-ți pe din ainea ochilor dulcilor ani ai tineretii, când prin cântare vreți să exprimi abundența de sentimente delicate, ce-ți umplu inima. Frumosa voce a dnei *Albertoni*, cu toate că avea să se lupte cu greutatea unei limbi străine, fiind dñia-sa italiană, a sciut să talmăcăscă adevăratul sentiment al cântării, ajutorată fiind de tenoristul dn *Solomon* cu tenorul lui dulce și de basul atât de melodios și plin al clericului *Popovici*. Cunoscută pianistă dș. *Olivia Bardoși* în piesele „Craiel codrului“ și „Cimpoiul“ ne-a delectat cu cunoscuta-i agilitate și pricepere, cari publicul le-a aprețiat prin îndelungate aplause.

„Ave Maria“ o compoziție nouă a dnei *A. Albertoni* făcută din incidentul ducentenariul sf. Uniri și dedicată Escel. Sale Mitropolitului Victor, a fost predată de dna *Lia Albertoni* cu admirabilul ei sopran cum numai de la o fică, de sub cerul senin a Italiei o putem aștepta.

La nesfîrșitele aplause ale publicului dsa a respuns cîntînd un cîntec italian liric.

Ultimul punct al programei a fost balada populară „Brumărelul“, compoziția artistului nostru național, a dlui Mureșan. Dibăcia de a exprima poeziile populare prin arta muzicii, așa credem, că îi asecura Dsale primul loc între pușinii nostri componiști, cari își dedică activitatea în această direcțiune. Balada „Brumărelul“ ori și cât de artistic este aranjată pe muzică, firul conducător a rămas cu toate aceste accentul melodios al muzicii populare. Și în punctul acesta zace totă forța de compositor a dlui Mureșan. Ori cât de artistic ar fi îmbrăcămîntul în care dsa presintă publicul aceste frumoșe cântări, sentimentul național tot deauna prealeză. Solurile din această baladă esecutate de dna *Corn. Deac* și dl *Ioan Chirilă* într'un chip atât de desevisșit, ne-au întărit și mai mult în convicțiunea exprimată mai sus. Piesa vii aclamată a trebuit să fie bisată. Și deși programul a fost eshauriat, publicul adînc impresionat, parcă nu mai voia să se deparțe și ar fi dorit ca mereu să tot asculte dulcele și pătrîndetorele accente pline de armonie și sentiment ale iubitei noastre muzicii populare. Multă dreptate a avut cel ce a zis, că în muzică trăiesce un popor, căci până atunci, până când prin vâile acestei țări vor răsună dulcele melodii populare, nu ne e tēmă că va peri iubitul nostru popor.

După concert a urmat petrecerea cu joc în marea sală a otelului Univers, care s'a dovedit de astă dată, că nu merită epitetul de „mare“ când e vorba de așa petreceri. Cu totă îmbulzala jocul a fost animat și vesel și a ținut până târziu.

Venitul curat de peste 200 fl. realizat din încasările de la concert și petrecere sînt destinate pentru cumpărarea unui pian pentru casina română din Blaș, care aședată acum în cea mai frumoșă casă din piață, avînd la dispoziție mai multe chilii cu mobilarul trebuincios, este un adevărat local de distracție onestă pentru publicul românesc din Blaș și jur.

Ședința festivă.

Mercuri la orele 11 a. m. s'au ținut în sala de gimnastică ședința festivă aranjată de toate institutele de învățămînt din Blaș în onóra Sf. Uniri.

Era ceva înălțator de inimă vîdînd cum elevii tuturor institutelor din loc. începînd de la teologi până la elevii școlii populare, aduc tributul recunoștinții lor actului măreț sêvisșit înainte cu 200 ani.

A fost de regretat, că din cauza timpului înaintat a trebuit să rămână disertatiă despre Unire a clericului IV-nit *Iacob C. Domșa*, sperăm înse să o publicăm, căt ce ne va permite șpațul. Rămânînd disertatiă, clericilor nu le-a mai rămas de căt corul „Carii pe cheruvimi“.

Ștudentii din gimnas au avut un cor „Vintul suflă de la ost“ și declamarea Odeii scrisă de tinêrul *I. Aghîrbicean* și publicată în numărul trecut al foii noastre.

Elevilor preparandiali le-a revenit declamarea poezii „Omul frumos“ de Mureșan și corul „În pămînt“.

Maria Nistor elevă în cl. VIII a școlii de fetițe a declamat „Rugăciune“ de *Alexandrescu*, ér *Andrei Mureșan*, elev în cl. IV a școlii populare poezia „Odă“ de *C. Negruzzi*.

Afară de aceea orchestra ștudentilor a mai cântat greaua uvertură, „Tancred“ de *Rossini*.

Punctele din program au fost esecutate așa de precis, căt s'a pîrat totă ședința o nobilă emulațiune a elevilor institutelor noastre întru a cânta laudele sf. Uniri, și ne-ar fi forte cu greă să scotem la ivelă care bucată a fost ceea mai desevisșită.

Dovadă vină despre această, pôte servi admirabila scenă ce s'au petrecut la sfîrșitul acestei ședințe. Când toți erau gata de

plecare, când orchestra era să începă primele acorduri ale marșului final, înaintea Mitropolitului pășese de toți iubitul Episcop al Lugojului și adănc emoționat și însuflețit de celea auzite, aduce multumite bunului nostru Mitropolit. „N'am putut să înec în mine sentimentele ce mă copleșesc și mi-ar fi crepat inima dacă aș fi tăcut și nu mi-aș fi ridicat glasul meu slab, eu cel mai mic, care încă sînt elev al acestor școle, ca să aduc în numele acestei tinerimi multumita mea Escel. Tale, capul acestor institute folositoare, din cari au ieșit atîta bărbați renumiți. În locul acesta unde sîntem acum, înainte cu 200 ani era o pustietate goală. Și azi în Prea Sfințite Dămine se ridică aceste mărețe institute, fala bisericii noastre și a neamului românesc.“ Și continuând mai de parte acest șir de idei, relevă într-o avîntată vorbire meritele neperitabile ce le-a avut Roma în dezvoltarea și progresul nostru cultural.

A fost acesta o scenă așa de măreță și admirabilă, cum nu condeiu meu nepuțincios, dar nici o penă ori cât de măiestră n'ar fi putut să o reproducă și redeva prin vorbe fără viață. Toți stăteau cu inimile strînse și lacrimi de emoțiune luceau ca nesce prețioase mărgăritare în ochii tuturor.

Impresiunea ce a lăsat cuvintele Episcopului Radu în inimile auzitorului nu se pot descrie. Uralele și aclamările erau așa de puternice și unanime, căt și-se părea că e o furtună ce bate valurile mișcătoare ale mării și le ridică la înălțimi amețitoare și apoi le isbesce de țărniș stîncoși.

Și cu acesta sîrbările iubilare și-au luat sfîrșitul.

Sîntem departe de a fi reprodus tôte scenele mișcătoare, ce au avut loc în Blăș în aceste 2—3 zile. Ar fi trebuit să nu fim omeni, să nu avem și noi inimă, că nu ne lăsăm duși de povoiul sentimentelor, căt adese ne perdeam cu totul și nu mai țineam samă de nimic ce se întimplă în giur de noi. Dar cetitorul indulgent va fi cu considerare la aceste și va lerta nepuțința noastră, măreția acestor sîrbări neuitate stăpînire a pus pe sufletele tuturor acelora, cari le au văduț desfășurându-se.

Termin cu dulcele poet al unirii:

*Uniți să fim în cugete
Uniți în Dumnezeu!*

Rap.

Cuvîntarea Mitropolitului.

„Ierusalime! de câte ori am vrut să adun fiil tîi, în ce tip adună găina puil sîi sub aripă, și nu ai vrut.“ S. Matei XXIII 37.

Ne învață Apostolul că Mântuitorul nostru „voesce ca toți omenii să se mîntuiescă și la cunoștința adevărului să vină“; ¹⁾

Dumnezeu doresce să ne facă părtași ai mării sale, înse acesta mărire voesce ca să ni-o dea ca premiul virtuții noastre, ca resplată ostenelelor purtate pentru sînt numele lui; el „nu ne ad pus pe noi spre mânia, ci spre dobîndirea mîntuirii.“ ²⁾ și cursul vieții noastre spirituale l'a întogmit ast fel, căt dobîndirea mîntuirii să nu fie nici tótă a noastră stăruință, nici tótă a lui. Ci pe cum ne învață S. Ioan Gură-de-aur „Dumnezeu voesce ca noi nici să nu ne lenevim, de aceea în trebile mîntuirii noastre nu le lucră el însuși tôte, dară nici să nu ne trufim, și de aceea nu a lăsat tôte singur în sarcina noastră.“ ³⁾

¹⁾ I. Timot. II 4.

²⁾ I. Tessalon. V 9.

³⁾ Homilia 60 ad pop.

El trimite în cele din lăuntru ale noastre darul luminei cerescă, ca să ne fie cu puțință a ne mîntui, și cu minunate chiemări ne îndemna spre îndreptare; „chiamă de pretutindenea spre muștrare, zice S. Augustin, chiamă de pretutindenea spre pocăință, chiamă prin facerile de bine ale făpturii, chiamă prin cetitorul, chiamă prin tălcuitorul, chiamă prin cugetele cele mai ascunse, chiamă prin loviturile pedepsii, chiamă prin misericordia mîngăierii.“ ⁴⁾

Ără ca să ajungem la cunoștința adevărului, și ast fel, să potem scăpa de judecata focului geenii, pe cum spusese odinioară celor din Ierusalim, grăise după veacuri și cătră părinții noștri „Pentru aceea ătă eu trimit cătră voi Procoi, și întelepți și cărturari.“ ⁵⁾ Dară ca să nu cugete că trimișii erau să venia la dînșii cu arme șgomotose, ără nu cu sabia cuvîntului carea se-l cucerescă spre ascultare cuvîntătoare, adause numai de căt: „și dintre dînșii veți bate la soborele vöstre, și-i veți gonii din cetate în cetate.“

Două sute de ani se implinesc în momentul acesta, de cînd în mănăstirea Preasfintei Treimi din Alba-Iulia, la auđul atot Clerului și a mulțimii poporului românesc din Ardel și părțile răsunare cuvintele de imputare părintescă rostite de cătră Măntuitorul asupra cetății, carea nu a cunoscut vremea cercetării ei; o rază de lumină cerescă va fi planat atunci peste mințile acelei obsce creștinești, și îndemnați de căldura darului suprafiresc, cu inimi pline de mîngăiere vor fi răspuns acelei chiemări dumnezeesce: Dămine! ătă am cunoscut și noi, și în ziua acesta a noastră, cele ce sunt cătră pacea noastră. ⁶⁾

Se cuvine Crestinilor! să ne oprim puținel a socoti cu deadinsul mai de cu samă două adevăruri, întăi: că părinții noștri adunați, acum se implinesc două sute de ani, au cunoscut că de la Dumnezeu li s'a trimis lor arhiepiscopul Atanasie ca să aducă la sfîrșit bun pertractările începute sub Mitropolitul Teofil, și continuate necurmat din Februară 1697; a doua: că părinții noștri au urmat dictatul conștiinții creștinești, când ascultară de glasul arhiepiscopului lor, și primară Sfînta Unire cu S. Scaun Apostolic al Romei. Vă rog să mă ascultați!

I.

Cartea de mărturie, prin carea părinții noștri Vlădica, protopopii și popii bisericilor românești din sinodul ținut în Alba-Iulia în 7 Octobrie 1698 dau de scire țării Ardealului, că din bună voia lor să unesc cu biserica Romei cea catolică, și să mărturisesc a fi mădularile cestei biserice sfînte catolică a Romii: întăritare ca aceea stărnise în țară, căt mitropolitul Atanasie în 16 Novembre 1698 se vedu silit a scrie Cardinalului Leopold Kollonich, arhiepiscopului Strigonului, Principelui primat al Ungariei, Supremului și Secretariului Cancelar, și Consiliarului intim al Măiestății Sale rogându-l să scrie generalului Rabutin, comandantului trupelor împărătesce din Ardeal, ca să se îndure a apăra Clerul românesc de insultele adversarilor.

⁴⁾ În Psalm. CII.

⁵⁾ S. Matei XXIII 34.

⁶⁾ S. Luca XIX 42.

Întru scutița drepturilor bisericii românești Împăratul Romanilor și coronat Rege Apostolic al Ungarii Leopold I, după prerogativa-I de Rege al Ungariei, în 16 Februar 1699 dede diploma în care dechiară a fi cu dreptate să nu fie lipsiți de dreptul lor acela, pe cari una și aceeași credință și caritate l-au legat în unitatea aceleiași S. Bisericii catolice, ca pe fiil ascultător al aceleiași S. Bisericii catolice îi încălzesc la același sîn. în urmă sub același cap ca pe mădularile aceleiași trup îi face vii, și prin urmăre îi arată capaci într'asemenea măsură de favorul cel dumnezeesc ca și de cel omenesc.

De aceea întelepând că gîntea valachilor din Ardeal și părțile adnexe începe a se întorce la unire și la sînul S. Bisericii a Romii, dechiară că atăt bisericile și persoanele bisericesti, căt și lucrurile sacre ale Uniților de ritul grecesc din Ardeal și părțile, trebuie să se bucure de aceeași imunitate eclesiastică, de care indult și privilegiul din prescriese sîntelor Canone, și din învoirea domnitorilor, în faptă se folosesc și se bucură bisericile, persoanele bisericesti și lucrurile credincioșilor de ritul latin ai sfintei Bisericii a Romii: în urmă adauge sancțiunea, prin carea voesce a asecura valoare favorului dat prin diplomă.

Actul acesta cesareu și regesc fu publicat în dieta ținută la Alba-Iulia în 8 Septembrie 1699, și atunci nu l'a contrazis nimenea.

Îuse dieta și guvernul în 3 Octobrie 1699 trimi Cardinalului Kollonich rezoluțiunea gubernială din 26 Septembrie 1699 dată în trebile preoților românești, și se rögă de cardinal, ca să apröbe aceea rezoluțiune „ca pe unicul firmament al liniscii atăt politice, căt și spirituali a celor patru religii recepte și a tötă gîntea Ardelenescă.“ ⁷⁾ Cele șapte puncte ale rezoluțiunii, și instrucțiunea dată comisarilor, cari aveau să tésă în tôte satele, nu cunosc sfînte canone, nu admit jurisdicțiune arhierescă, nu considera imunități și scutițe de a Clerului.

Arhiepiscopul Atanasie din preună cu Sinodul se într'aceași zi de 26 Septembrie 1699 și ără-și în 30 Septembrie întrepuse protest, și se apăra de cele cuprinse în rezoluțiunea gubernială; — carea cu tôte că modificată esențial cu dtu 7 Februar 1700 fu întărită și de cătră Cardinalul Kollonich.

Ast fel diploma din 16 Februar 1699, dată în spriginul drepturilor bisericii noastre, nu numai suferi restricțiunii contrare intențiunii și textului ei, ci dede ocaziune contrariilor la porniri de acele asupra Veneratului Cler românesc, de cari acesta înainte de ce ar fi dat aceea memorabilă carte de mărturie și înainte de ce ar fi sosit diploma, nu pățise nici o dată.

Într'acea Dositheu patriarchul Ierusalimului, care venise în țara Bêrsei să adune elemosină, se sculă cu asprime asupra mitropolitului Atanasie; se aflară și de aceea, cari în repetite rânduri puseră la cale delațiunii trimise la Curtea imperială asupra lui Atanasie. — Ără aversiunea staturilor țării contra Clerului românesc, restituit prin diplomă în drepturile ce i-se cuvin în întelesul ss. Canone, acesta aversiune își află motivul legal în sistema celor patru religii recepte,

⁷⁾ veđi Nicol. Nilles S. I. Symbolae L. II. pag. 234.

după care biserica catolică era receptă numai în parte, cât să nu-și potă avea Episcopul ei, ci numai vicar. De unde guvernul țării prin decretul din 30 Iulie 1697, sub stémelul liniscei patriei, alungase în esiliu pe Episcopul Transilvan Andrei Ilyés denumit de către regele apostolic.⁸⁾

Întelegem de aici, că pentru ce erau siliți părinții nostri, ca parte paciscente, a stipula încă în 7 Octobrie 1698, între condițiunile Sfintei Uniri acea cautelă neobcînuită între cei ce se împacă: „și pe cinstitul Vlădic al nostru Atanasie nime până în mórtea Sfintiei Sale să n'aibă putere a'l clăti din scaunul Sfintiei Sale.“

Aceste împrejurări grele îndemnă pe Atanasii să adune la Alba-Iulia pe 4 Septembrie 1700 sinod mare, la care se înfățișară 54 protopopi, fie care cu juratul lor și cu câte doi preoți deputați din fie care protopopiat, și cu mulți alți preoți și mireni din întreg Ardealul și din părțile adnexe. După pertractări convenite gravității cauzei în 5 Septembrie 1700 veniră la înțelegere comună, și manifestul, conform în esenția celui din 7 Octobrie 1697, îl subseriseră Mitropolitul, fie care protopop înaintea juratului său, a doi comisari preoți, și a trei deputați bătrâni din fie care sat în numele districtului întreg.⁹⁾

După ce Mitropolitul prin visitațiune canonică făcută în partea considerabilă a Ardealului, își câștigase de mai înainte cunoștință despre starea bisericii sale, tot în același Sinod la 14 Septembrie 1700 promulgă decrete disciplinari în 28 puncte de cea mai mare importanță pentru cultul dumnezeesc după prescriesele bisericii grecesci, pentru binele Clerului și al poporului credincios.

Același Mitropolit înțelegându-se cu comandantul general al trupelor împărătesci, în butul desmîntărilor de tot felul pornite din partea adversarilor, se încinse spre călătorie către Viena, unde ajunse în 5 Februar 1701. În conferințele ținute sub presidiul Cardinalului Kollonich propuse cele opt postulate ale Veneratului Cler formulate în Sinod, cari fără greutate fură admise din partea aulei imperiale, — în urma căror conferințe Atanasie amăsurat legilor Ardealului primi diploma de confirmățiune regie în demnitatea sa de arhierie, și cu datul 19 Martie 1701 în spedită și diploma a doua despre imunitatea și drepturile bisericii românești unite.

Reîntors în patrie Mitropolitul Atanasii în 25 Iunie 1701 fu instalat de către comisarul regese conte Ștefan Apor de Altorja tesaurariul țării; erau de față baronul Haller presidente guvernului, patru comiși supremi și alți notabili ecclesiastici și mireni din staturile catolice. Veniră la aceea solemnitate toți protopopii și peste o mie de preoți, și din palatul tesaurarial cu procesiune conduseră pe Atanasie la biserica metropolitană a Prea Sfintei Treimi de Alba-Iulia, unde între aplausele Clerului și ale poporului credincios, în butul tumultului încercat a se înscena la ușile mănăstirei, fură publicate diplomele preainalte, spre mângăierea neșpusă a credincioșilor adunați atunci la Alba-Iulia în număr ca acela, cât după pă-

rerea unanima a celor de față, atâta mulțime de popor de mai multe veacuri nu se mai adunase acolo.

Atanasii timp îndelungat cărmuise biserica românească din Ardeal și după ce fu instalat; ei pe cum aduce cu sine chemarea de arhierie, formele legale împlinite dovedesc numai, că întratul în staulul oilor a fost legiuit, dară luptele întru apărarea turmei necurmat sînt de a se purta; și ferice de ei! că Clerul mai în fie care an adunat la Sinod, nu s'a smintit de adversitățile arhieriei săe, ei l'a ajutat mereu, și credincioșii cu grele ispite strîmtoară, statornici aũ rămas întru ascultarea arhieriei lor, pentru că sciaũ învătura apostolului „că se cădea acelaia, care pe mulți fi la mărire a adus, pe începătorul mântuirii lor prin patime a'l face desevîrșit.“¹⁰⁾

II.

Fiii bisericii românești din Ardeal și părțile adnexe cucernici ascultară de glasul părintelui Mitropolit Atanasii, că'l cunoseau de om drept și cu inimă pentru binele bisericii și al neamului românesc, că să luptă pentru drepturi și pentru celealalte condițiuni de esistență ale bisericii românești; ei vedeu din toate împrejurările, că pe acest arhierie în cauza cea mare a S. Uniri îl conduce intențiunea cea mai curată, după cum el însuși le spusese apriat în enciclica dată credincioșilor în anul 1700 prin cuvintele „După ce plăcu proniei dumnezeesci a mă alege pe mine nevrednicul și netrebnicul servul său, și a mă pune arhipăstor bisericii sale acesteia, nu m'am lipit de trup și de sânge, ei cugetând cele ce sînt ale lui Dumnezeu, eram îngrijat a pasce cu cuvîntul adevărului, și cu credința întrégă, curată și mântuitoare pe fiii lui Dumnezeu și împreună moștenii lui Christos: drept aceea împreună cu alți mulți ne-am sfătuit, cum am putea aduce la sfîrșit lucrul salutar început de antecesorul nostru de bună pomenire.“¹¹⁾

Credincioșii acestei bisericii cunoseau de ajuns gravitatea situațiunii generale a țării, urmată de acolo că staturile își aleseră de domnitoriũ pe tinêrul principe Mihaiu Apafi al II-lea, care numai în 7 Septembrie 1701 abzise de principat,¹²⁾ va se zică la anul după ce s'a închiat s. Unire.

Cunoseau și relele ce bantăuã toate straturile societății, cari dederă prilej răboiului civil purtat cu succese învîrstate de la 1703 până la 1711, tocmai sub timpul păstoririi lui Atanasii, care prin urmare întimpina cele mai mari greutăți de a procura valoare drepturilor câștigate.

Cu toate aceste dinșii se alipiră de păstorul cel bun, și încrederea și-o aședară în providența lui Dumnezeu, rezoluți a suferi toate cele ce pătira pentru numele lui cel sfînt. Ei urmară într'acesta dictatul conștiinței lor celei luminate, de ore ce cunoseau de ajuns, că controversia cea înversunată, carea dede prilej bisericii grecesci a se rupe de către biserica catolică, a fost de a măruntul cercetată, desbătută, și spre mângăierea tuturor deslegată pentru toate timpurile în decretul s. Uniri, promulgat în Sinodul Ecumenic de la Florența la anul 1439, ca

în forul deplin competent; sciaũ și aceea că definițiunile sinodului ecumenic, cele aduse în cauze de ale credinței și de ale moralului, obligă în conștiință pe toți creștinii. — Dară ei cu atât mai liniștit și fără muștrare potură închia unire bisericească cu s. Scaun apostolic al Romei, cu cât însuși conceptul uniunii este garanță deplină, că biserica noastră românească de ritul grecesc și în s. Unire are de a-și păstra natura, calitatea, constituțiunea, drepturile și privilegiile ei conform ss. Canone, pe cum acesta fu apriat stipulat și în decretul Sinodului de la Florența.

III.

Credința cu care părinții nostri îmbrășosară s. Unire, și statornicia cu carea fii lor de două veacuri o mărturisesc, o apară, o întăresc până în ziua de azi, — aceste providență divină le-a resplătit cu libertatea de carea se bucura în zilele noastre și biserica românilor uniți; spiritul părintelui nostru și al marelui arhierie Atanasii, pomenirea căruia cu pietate o reînprosperăm azi la două sute de ani, paremi-se că să îndreptă într'acesta sfîntă adunare către fiesce carele dintre noi cu cuvintele Domnului: „Amin grăesc vouă, că mulți proroci și drepti aũ dorit să vadă cele ce vedeți voi, și n'aũ văcut.“¹³⁾

Că vă puteți zidi bisericii, locuințe pentru preoți, școli de tot felul, atunci când vă place, și acolo unde doriți, aũ nu este acesta una dintre libertățile cele mai prețioase de cari se bucura cetățenii unui stat de drept?

Că averile bisericilor, ale școlilor, ale fondurilor vóstre staũ sub acutul legii, și nimenea nechemat nu se póte atinge de ele nepedepsit; că comunitățile vóstre bisericesci nu mai pot fi constrinse a purta sarcinile comunelor bisericesci de altă religiune; că persoanele vóstre și a celor ce se țin de casa vóstră sînt aparate de asupriri nelegale, de năvăliri violente, de agresiuni dămnificátore în averi private și în numele vostru cel bun: aũ nu este acesta conștiința mângăitoare a securității publice și private în persoane și în averi?

Că persoanele vóstre bisericesci pot să stea subordonate mai marilor lor celor rânduți în sensul aședemintelor bisericesci; că a le trage la răspuns numai arhierie lor este îndreptătit; și că corpurile ecclesiastice atât cele deliberante, cât și cele judecătorești neîmpedecat pot să-și vadă de chemare, aũ nu este acesta imunitate ecclesiastică?

Veneratul Cler în postulatul al V prezentat aulei împărătesci în 1701 oferise suma de 36.000 floreni ungaricali, ce i-se cuvinea în prețul bucatelor, date în grânariul împărătesc pe timpul ultimului răboi cu Turcii, ca din cametile aceluși capital să se țină școle în Alba-Iulia pentru tinerimea română; aũ nu se cavine să vă închinați proniei dumnezeesci, carea în urma donațiunii fundamentali, cu care v'a miluit Regele apostolic ca patron, și în urmă înțeleptei chivernisiri ce aũ dovedit în totã vremea arhieriei vóstri, v'aũ câștigat mijlocire ca astăzi pe fie care an să aveți de unde întorce spre trebuințele acestei Venerande Mitropolii, și ale aședemintelor de lângă dînsa, sume îndoit mai mari, de cât cum era acel capital, cu

⁸⁾ Vezi Az erdélyi katolikus bizotság hatásköréről. 8.º Gyulavéhvár 1876 pag. 6.

⁹⁾ Vezi Acte Sinodali de Ioan M. Moldovan tom II Blaș 1872 pag. 115.

¹⁰⁾ Evrei II 10.

¹¹⁾ Föia pentru minte etc. 1862 Nr 23.

¹²⁾ Acsádi Ignác Magyarországtörténete pag. 528.

¹³⁾ S. Matei XIII. 17.

rară credință oferit preînaltului tron în folosul patriei?

Aceste și altele multe cari înșive bine le știți, că vi le întinde S. Biserica, îndemne-vă să stați cu statornicie în credință cătră preînaltul tron al Regelui Apostolic, căruia eu fusei credincios în vremuri foarte grele și cu îndoielă.

Eră biserică voastră, pe cum făcureți pân aci, susțineți-o cu tăria, și cu bună creștinătate carea are „făgăduința vieții celei de acum și acelei venitoare.“¹⁴⁾

Ca de închiere lăsați să vă spun eu înțeleptul: „Ascultați fi învătătura părintelui și luați aminte să cunoșteți știința. Că dar bun dăruiesc vouă, legea mea să nu o părăsiți. Că și eu am fost ascultător tătâne meu, și iubit înaintea feții maicei mele. Cari mă învăța și zicea, să se întărească cuvântul nostru în inima ta, păzesce poruncile, și nu le uita.“¹⁵⁾

Pacea mea o dați vouă! Eră binecuvântarea să o primiți de la Părintele Păstorilor, de la următorul sfântului, măritului, întru-tot-lăudatului și mai marelui Apostolilor Petru; pe părinții vostri eu i-am reînțors la împărțășirea S. Scaun Apostolic, a voastră este mărirea că vedutul cap al bisericii vă cunoște, și cu căldură părintească vă binecuvîntă.

Unirea credinții și împărțășirea Spiritului sfânt cerșind, pe noi înșine și unul pe altul, și totă viața noastră lui Christos Dumnezeu se o dăm! Amin.

Al treilea Sinod provincial.

De o dată cu sărbările iubilare s'au ținut aici al treilea Sinod provincial. Cele dintăiu două sinode s'au ținut sub fericitul Mitropolit Vancea, la 1872 și 1882 și în ele s'au adus legi folositoare pentru biserică noastră. Sinodul de acum a fost convocat mai ales spre a comemora actul măreț al Sf. Uniri, și eventual a aduce și alte decrete, a căror lipsă se simte.

Prima ședință prosinodală s'a ținut Lună la 17 Sept. la orele 4 d. a. când adunându-se toți cei chemați în sala consistorială și fiind Archiereii îmbrăcați în patrachir, mandie și camilafcă, er preoții în ornatul lor, după ce Mitropolitul a deschis ședința s'au ales oficialii Sinodului: judei, promotorii, secretarii, notarii, teologii, canoniștii și măiestrul ceremoniilor. După aceste cei prezenți și-au prezentat documentele credenționale. S'au constatat că sînt de față toți cei invitați afară de vicarul Năsăudului și superiorul mănăstirei de la Biesad. Lista celor chemați am publicat-o în un număr trecut, e de a se adauge la cei înșirați acolo Cuvioșia Sa Părintele Ieromonach Dămian Elie Domșa.

Mercuri dim. după celebrarea Sfintei liturgii prin Escel. Sa Episcopul Pavel, s'a ținut întâia sesiune publică, în care s'a publicat decretele deja aduse despre deschiderea Sinodului, mărturisirea credinței, modul viețuirii pe timpul Sinodului, decretul de a

nu prejudeca și de a nu se depărta înainte de terminare.

Azi Mercuri la orele 7. s'a ținut liturgie solemnă pontificată de Escelența Sa Mitropolitul cu asistența alor 12 preoți, reprezentate fiind toate diececele.

La 9 1/2 va fi a doua și ultima ședință publică, în care se vor publica decretele aduse în congregațiunile ținute în zilele trecute.

Decretele aduse se vor înainta Sf. Scaun Apostolic al Romei spre aprobare, după care se vor publica în totă Provincia.

Aflăm că în ziua de 18. crt. s'a spedit o telegramă (latinesce) omagială Sfinții Sale și una (romănesce) Măiestății Sale.

Sfinția Sa a răspuns telegrafice prin cardinalul Rampolla.

Azi cu trenul de amiază a plecat Escel. Lor Episc. Pavel și Szabó, și membrii sinodali din diececele lor; zilele aceste se vor depărta și ceialaltii, rămânând Blașul cu amintirile trecutului.

Echouri.

Mulți din cei ce n'au putut lua parte la sărbările ducentenariului Unirei, prin adrese și telegrame și-au exprimat omagiul lor.

Publicăm din cele multe, două site la adrese noastră.

Redacțiunea „Unirea.“

În numele parohiei și protopopiatului Sibitului salutăm cu însuflețire sărbătorirea comemorativă a sfintei Uniri în centrul Mitropoliei.

Rusu
protopop.

Togan
cooperator.

*

Escelența Ta!

În lupta pentru neatinerea noastră biserică, când tot mai multe sînt pedecile și tot mai mulți sînt dușmanii, o zi de sărbătoare are îndoit farmec și îndoită mîngăitoare putere.

De aceea astăzi, când toți fiil bisericii noastre serbeză, când toate aspirațiunile credincioșilor se aștern la treptele tronului mitropolitan; studenții universitari greco-catolici ne transpunem sufletesce în mijlocul bucuriei generale, ne închinăm memoriei marelui Atanasie, înșiruindu-ne cu dragoste și devotament în jurul tronului neprihănit al vrednicilor lui urmași.

Al Escelenței Tale

Budapesta, 16 Septembrie 1900.

Alexandru Ciura, teol. abs., stud. fil.
Octavian Prie, teol. abs., stud. fil.
Octavian Furnea, stud. Iurist.
Ioan F. Negruțiu, stud. inginer.
Victor Nemeș de Alamor, stud. Iur.
Aur. Oprea, stud. în drept.
Silviu Marcu, stud. tehnic.
Ioan Christian stud. med.
Emil Surdu, stud. Iur.
Nicolai Stanciu, stud. inginer.
Victor Gael, stud. în drept.
Alexandru Përva, stud. în drept.
Florian A. Mureșian, stud. des.
Leonida Domide, stud. med.
Augustin Maior, stud. tehn.
Zacharie German, stud. fil.
Flaviu C. Domșa, stud. în arte.
Basil Ciura, stud. Iur.

Nr. 52—1900

R. I.

Convocare.

Din incidentul aniversării iubileului de 200 ani al S. Uniri, prin această convocăm la Lugos pe 7 Octob. st. n. 1900 Adunarea Generală colectivă festivă a Reuniunilor învățătorilor români gr. cat. din ținutul Lugosului și al Hațegului cu următorul:

Program:

(Duminecă 7 Octob. a. m.)

1. Participare în corpore la s. liturgie pontificală, ce o va celebra Ilustr. Sa dl. Episcop diecesan în Biserica Catedr. la 9. ore.

2. După sfîrșitul s-tei liturgii, deschiderea Ședinței în Biserica Catedrală.

3. Manifestul de Comemorare al actului iubilar al S. Uniri.

4. Raporte despre activitatea Comitetelor reuniunilor în anul trecut și estradarea acelor la comisiunile alegănde spre a esamina aceste raporte.

5. Prânz comun (banchet).

Ședința II.

(la 4 ore p. m.)

6. Citirea istoricului ambelor reuniuni.

7. Raportele comisiunilor esmise pentru esaminarea raportelor generale.

8. Alegerea oficialilor și restaurarea comitetului Reuniunii învățătorilor rom. gr. cat. din Ținutul Lugosului pe periodul 1901—1903.

9. Propunerii eventuale.

10. La cas că timpul va permite o lecțiune practică insinuată.

Observăm că în această zi va fi prânz comun (banchet) cu 2 cor. cuverta, eră sara Concert cu cooperarea corurilor din Lugos, Oravița și Tievaniul-mare.

Despre încortelare s'au luat dispoziții. Membrii sînt prin urmare rugați a se insinua până în 4 Octob. n. la presidentul Comitetului aranjator M. On. D. George Popovici protopop gr. cat. în Lugos, că participă la adunare și la prânz. — Dorim și așteptăm ca fie care membru al Reuniunii să și ia parte la această adunare festivă.

Lugos—Hațeg la 12 Septembrie 1900.

Ioan Boroș
canonic.

Nicolai Nestor
vicariu.

Conspectul

cheltuielilor și venitelor avute cu ocaziunea concertului și a petrecerii cu joc din 18 Sept. 1900.

Încasări au fost de . . . 1056 cor. 42 fl.
suprasolviri: Nic. Racoța 2 „ — „

Suma . . . 1058 „ 42 „

Cheltuieli documentate . . . 658 „ 22 „

Venit curat . . . 400 „ 20 „

adecă patru sute corone și 20 fl.

Blaș în 25 Sept. 1900.

Gavriil Precup.

Iac. Murășan.

Editor și redactor răspunător:

Aurel C. Domșa.

¹⁴⁾ I Timoteu IV 8.

¹⁵⁾ Pildele lui Solomon IV 1—4.